

Tussen beeld en daad of waarom een Disability Filmfestival?

In onze Westerse cultuur zijn beelden alomtegenwoordig. We staan er mee op en gaan er mee slapen. Er gaat bijna geen moment voorbij of we worden in de krant, op de televisie, in de nieuwe media geconfronteerd met afbeeldingen: foto's worden gedeeld, video's worden gepost, cartoons worden geliked, levensgrote affiches worden aan gevels opgehangen etc. Of je het nu wil of niet, iedereen maakt deel uit van onze hedendaagse beeldcultuur. Nogal eens gaat men er van uit dat deze visuele representaties onschuldig zijn; dat ze, met andere woorden, niet meer doen dan de werkelijkheid afbeelden zoals ze echt is. Deze gedachte, die we kunnen terugvoeren naar de introductie van de fotografie aan het begin van de negentiende eeuw, gaat uit van de veronderstelling dat het beeld niets toevoegt, niets vraagt van de kijker of van de persoon/het object dat wordt afgebeeld. Niets is natuurlijk minder waar.

De wijze waarop mensen en dingen worden afgebeeld is nooit neutraal. Het beeld vraagt de kijker om zich op een bepaalde manier te gedragen, om op een bepaalde manier na te denken over wat er staat afgebeeld. Dat is in het bijzonder het geval voor mensen met een handicap. Mensen met een beperking worden – net zoals anderen – vaak afgebeeld (of net niet afgebeeld). De manier waarop hun levens in beeld worden gebracht, verradt bijna altijd een bepaalde opvatting over hoe men denkt over de waarde van het leven met een handicap. Deze waarde-oordelen zijn enorm uiteenlopend: mensen met een beperking kunnen als droevige, afhankelijke individuen worden voorgesteld, verschijnen soms als helden die hun handicap hebben overstegen en worden tentoongesteld als exotische objecten waaraan men zich kan en mag vergapen. Elke van deze, wat men met een moeilijk woord representaties noemt, slaat bewust dan wel onbewust neer in het denken en handelen van de persoon die naar het beeld kijkt en leidt dus tot specifieke gedragspatronen en gedachten over mensen met een beperking.

Het is deze link tussen het beeld en ons gedrag/ons denken dat er ons toe heeft aangezet om van beelden de inzet te maken van discussie. Of het nu gaat om krantenillustraties, gesharede en geretweette filmpjes, personages in populaire televisiedocumentaires of – in ons geval – over hoofdpersonages in langspeelfilms, telkens is het van belang na te gaan in welke richting het beeld ons stuurt, wat het van ons verlangt en ... hoe we kunnen reageren, het beeld in vraag stellen of mogelijks bekritisieren.